

Hemşirelik Öğrencilerinin Uzmanlaşmaya Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler: Kesitsel Bir Araştırma

Nursing Students Attitudes for Specialization and Related Factors: A Cross-Sectional Research

 Dilek ERDEN^a

^aTekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

ÖZET Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin mesleki uzmanlaşmaya yönelik tutumları ve ilişkili faktörlerin incelenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Bu kesitsel ve tanımlayıcı araştırma, bir devlet üniversitesi sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören 347 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Haziran-Ağustos 2023 tarihleri arasında “Öğrenci Bilgi Formu” ve “Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde ortalama, ortanca, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamalarının 21,01±2,21 yıl olup çoğunluğu kadındır. Öğrencilerin Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldıkları toplam puan ortalaması 77,97±14,5’tir. Araştırmada kadın öğrencilerin (p=0,031) ve hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin (p=0,008) ölçekten aldıkları toplam puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sınıfı, mezun olduğu lise, medeni durumu, hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu, mesleği tercih etme nedeni, hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katılma durumu değişkenleri ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir (p>0,050). **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerinin uzmanlaşmaya yönelik tutumunun iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca kadın öğrenciler ve hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutumunun daha yüksek olduğu ancak tutumun sınıf, mezun olduğu lise, medeni durumu, hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu, mesleği tercih etme nedeni, hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katılma durumu değişkenlerinden etkilenmediği sonucuna varılmıştır. Gelecek çalışmaların hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik farklı gruplar ile gerçekleştirilmesi, hemşirelik eğitim programlarının uzmanlaşmayı teşvik edecek yönde yapılandırılması önerilmektedir.

ABSTRACT Objective: The aim is to examine nursing students attitudes for specialization and related factors. **Material and Methods:** This cross-sectional descriptive research was conducted with 347 nursing students studying at a state university faculty of health sciences. Data was collected between June-August 2023 through Google Forms using the “Student Information Form” and “Attitude Scale for Specialization in Nursing”. Mean, median, Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test were used in the analysis of the data. **Results:** The average age of nursing students is 21.01±2.21 years and the majority are women. Students' mean scores of the Attitude Scale for Specialization in Nursing is 77.97±14.5. It was determined that the total mean scores of female students (p=0.031) and students who were satisfied with the department (p=0.008) were higher. No statistically significant difference was found between the class of the students, high school graduated, marital status, choosing the department voluntarily, reason for choosing the profession, participation in scientific activities, and the total score averages of the scale (p>0.050). **Conclusion:** Nursing students attitudes for specialization were at a good level. Female students and students who are satisfied with studying in the department have a higher attitude for specializing in nursing, but the attitude is not affected by the variables of class, high school graduated, marital status, choosing the department voluntarily, reason for choosing the profession, participation in scientific activities. In future, it is recommended that studies be conducted with different groups, and that nursing education programs be structured in a way that will encourage specialization.

Anahtar Kelimeler: Eğitim; hemşirelik öğrencisi; uzmanlaşma

Keywords: Education; nursing student; specialization

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Erden D. Hemşirelik öğrencilerinin uzmanlaşmaya yönelik tutumları ve ilişkili faktörler: Kesitsel bir araştırma. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2024;16(2):471-8.

Correspondence: Dilek ERDEN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tekirdağ, Türkiye
E-mail: derden@nku.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 09 Sep 2023

Received in revised form: 08 Mar 2024

Accepted: 25 Mar 2024

Available online: 05 Apr 2024

2146-8893 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Sürekli gelişen bilim ve teknolojiler ile karmaşıklaşan hasta bakım süreci sonucu profesyonel hemşireler kaliteli sağlık bakım hizmetleri sunabilmek için sürekli gelişime ihtiyaç duymaktadır.^{1,2} Bu doğrultuda, hemşirelikte uzmanlaşma kavramı önem kazanmaktadır. Türk Dil Kurumu uzmanlaşmayı “uzman durumuna gelme” ve “ihtisas” olarak tanımlamıştır.³ Uluslararası Hemşireler Konseyi ise hemşirelikte uzmanlaşmanın önemini vurgulamış ve uzman hemşireyi: “Uzman hemşire; hemşirelik lisans eğitim seviyesinin ötesinde, hemşirelik alanının bir dalında ileri düzeyde bir uzman olarak görev yapma yetkisine sahip bir hemşiredir. Uzmanlık uygulamaları; klinik, öğretim, yönetim, araştırma ve danışman rollerini içerir.” olarak tanımlamıştır.^{4,5} Ülkemizde 08.03.2010 tarihli 27515 sayılı Resmî Gazete’deki Hemşirelik Yönetmeliğinde uzman hemşireliğin tanımı yapılmıştır. Hemşirelik Yönetmeliğinde uzman hemşirelik: “Lisans mezunu hemşirelerden; yurt içinde hemşirelik ana bilim dallarında ve bunların altında açılan lisansüstü eğitim programlarından mezun olan ve diplomaları Bakanlıkça tescil edilen hemşireler ile yurt dışında bu programlardan mezun olup, diplomalarının denklikleri onaylanan ve diplomaları Bakanlıkça tescil edilen hemşireler alanlarında uzman hemşire olarak çalışırlar.” tanımlanmıştır. Aynı zamanda uzman hemşirenin rolleri: “Uzman hemşireler, temel hemşirelik rollerinin yanı sıra uzmanlığını yaptığı alana yönelik klinik bilgi, beceri, sağlık araştırmaları, danışmanlık hizmetleri, sağlık eğitim hizmetlerinin programlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde sorumluluk alır, uygular ve değerlendirir.” olarak tanımlanmıştır.⁶

Dünyada hemşirelikte uzmanlaşmanın tarihsel sürecini incelediğimizde; hemşirelikte yüksek lisans eğitimi Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) 1965 yıllarında başlamıştır.^{2,7} Ülkemizde hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ise ilk kez 1968 yılında Hacettepe Üniversitesinde başlamıştır.⁸⁻¹⁰ Hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ile eğitim, yönetim, uygulama ve araştırma ile etkin karar verme becerisi kazandırma amaçlanmıştır.¹¹ Ülkemizde acil ve yoğun bakım hemşireliği, cerrahi hastalıkları hemşireliği, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, halk sağlığı hemşireliği, hemşirelikte eğitim, hemşirelik esasları, hemşirelikte

yönetim, iç hastalıkları hemşireliği, psikiyatri hemşireliği, onkoloji hemşireliği vb. ana bilim dallarında yüksek lisans eğitim programları açılmaktadır.¹² Hemşirelikte doktora eğitimi ise ilk kez ABD’de 1933 yılında Columbia Üniversitesindeki Teachers College’da ve İngiltere’de 1970’li yıllarda ve başlamıştır. Hemşirelikte eğitim doktora programları dünyada “Doctor of Philosophy (PhD), Doctorate of Nursing Practice ve Professional Doctorate in Education” olarak 3 türde mevcuttur.¹³ Türkiye’de ise 1972 yılında Hacettepe Üniversitesinde ilk kez hemşirelikte doktora programı açılmış ve günümüzde doktora eğitimi veren birçok hemşirelik doktora programı bulunmaktadır ve bu sayı gün geçtikçe artmaktadır. Hemşirelikte doktora programını başarı ile tamamlayanlar PhD derecesi almaktadır.^{9,10,13} Hemşirelikte doktora eğitimi ile sorunlara bilimsel yollarla ve eleştirel gözle çözümler üretebilen, hemşirelik alanının ihtiyaçlarını belirleyerek bilimsel araştırmaları bağımsız olarak yapabilen, kuram ve modeller rehberliğinde, bakımda kalitenin yükseltilmesi amaçlanmıştır.¹¹ Hemşirelikte uzmanlık kavramı, 1953 yılında ilk olarak İspanya’da gündeme gelmiş ve 1987 yılında, ülkedeki Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından uzman hemşire ünvanının verilmesi zorunlu tutulmuştur.^{2,14} Ülkemizde uzman hemşirelik ünvanı 2010 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından tescil edilmiştir.⁶

Hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik lisansüstü eğitim programları ile uzmanlığı desteklemek amacıyla ülkemizde Sağlık Bakanlığının belirlediği kriterler doğrultusunda sertifika programları açılmakta ve hemşireler sürekli eğitimlerle desteklenmektedir. Bu sertifika programlarından başlıcaları; acil bakım hemşireliği, ameliyathane hemşireliği, diyabet eğitim hemşireliği, diyaliz hemşireliği, enfeksiyon kontrol hemşireliği ve yoğun bakım hemşireliğidir.¹²

Hemşirelikte uzmanlaşma akademik ve klinik uzmanlaşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik uzmanlaşma; lisans hemşirelik eğitimi sonrası hemşirelik alanındaki lisansüstü eğitim programlarını başarıyla tamamlama sonrası kazanılmaktadır. Klinik uzmanlaşma ise hemşirelikte klinik alanında yeterli deneyim sahibi olma, klinik sorunlara bağımsız olarak çözüm yolları geliştirebilmedir.² Ülkemizde uzman hemşire ünvanı, hemşirelik alanında lisans-

üstü eğitim programlarından başarıyla mezun olan hemşirelere verilmektedir.^{6,12} Uzman hemşire; kuramsal bilgi ile klinik deneyimleri birleştirerek ve karar verme sürecinde etkin kararlar alarak bakım sonuçlarını iyileştirmektedir.² Bununla birlikte alanında uzmanlaşmış, eleştirel düşünebilen, toplumun ihtiyaçlarına çözüm yolları geliştirebilen, hemşirelik alanına yönelik araştırmaları ile katkı sağlayan ve mesleki gelişimi sürekli hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede uzman hemşireler; nitelikli hasta bakımı, hasta güvenliği ve hasta memnuniyetine dair katkıları ile sağlık maliyetlerini en aza indirmede önemli role sahiptirler.¹⁵ Atalan ve ark. araştırmasında, acil servislere çalışan uzman hemşirelerin sağlık sistemine katkısını incelemişlerdir. Araştırmada, acil serviste hastaların bekleme sürelerinin kısaltıldığını ve kaynakların daha verimli kullanıldığını tespit etmişlerdir.¹⁶ Araştırmacılar uzman hemşire istihdamının artırılmasını vurgulamışlardır. Hallinan ve Hegarty'e göre mezuniyet sonrası eğitim alan hemşireler, uygulama alanlarını genişletmekte, öğretimde daha büyük roller üstlenmekte ve koruyucu hizmet sunma potansiyelleri artmaktadır.¹⁷ Bir başka çalışmada yoğun bakım hemşireliği, lisansüstü eğitim programına katılan hemşirelerin algılanan mesleki yeterliliği ve özgüvenlerinin önemli ölçüde arttığına yönelik sonuçlar paylaşılmıştır.¹⁸ Yelekçi ve Koca Kutlu araştırmasında lisansüstü eğitim alan hemşirelerin profesyonel değerleri lisansüstü eğitim almayanlardan daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.¹⁹

Geleceğin profesyonel hemşireleri olacak hemşirelik öğrencilerinin mesleki uzmanlığa yönelik tutumlarının incelenerek uzmanlaşmaya yönelik farkındalık oluşturulması ve olumlu tutum sergilemeleri önemlidir. Literatürde lisansüstü hemşirelik, hemşirelikte yüksek lisans eğitimi ve profesyonelleşmeye odaklanan araştırmalar mevcuttur.^{11,15,20,21} Hemşirelikte uzmanlaşma ve uzman hemşirelik kavramına ilişkin tutumu inceleyen sınırlı literatür olduğu için araştırmada öğrencilerinin mesleki uzmanlaşmaya yönelik tutumları ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin, tanıtıcı özellikleri nasıldır?

2. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin, mesleki uzmanlaşmaya yönelik tutumları nasıldır?

3. Hemşirelik öğrencilerinin, mesleki uzmanlaşmaya yönelik tutumları ve tanıtıcı özellikleri ile arasında anlamlı bir fark var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMA TASARIMI

Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tipte gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini hemşirelik bölümü öğrencileri (1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4. sınıf) oluşturmaktadır (n=453). Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemlerinden biri olan gelişigüzel örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Örneklem 2022-2023 eğitim öğretim yılında hemşirelik bölümüne kayıt yaptıran ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelik öğrencilerinden (n=347) oluşmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen verilerle G*Power Version 3.1.9.6 (Franz Faul, Universität Kiel, Almanya) programı kullanılarak yapılan "post hoc" güç analizi sonucunda araştırmanın gücü, %95 güven düzeyi d=0,629 etki büyüklüğü ile 347 öğrenci için %99,80 olarak elde edilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Öğrenci Bilgi Formu" ve "Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

Öğrenci Bilgi Formu: Öğrenci bilgi formu araştırmacı tarafından öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla literatür doğrultusunda geliştirilmiştir.^{12,21} Bilgi formu; öğrencilerin tanıtıcı özellikleri, hemşirelik bölümünü okumaktan duyduğu memnuniyet ve bilimsel faaliyetlere katılım durumunu içeren sorulardan oluşmaktadır.

Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği: Saatçi tarafından geliştirilen ölçek 18 mad-

deden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri “Kesinlikle katılmıyorum (1 puan)”, “Katılmıyorum (2 puan)”, “Kararsızım (3 puan)”, “Katılıyorum (4 puan)” ve “Tamamen katılıyorum (5 puan)” şeklinde puanlanan 5’li Likert tipindedir. Ölçekte yer alan tüm sorular düz puanlanmakta, tersten puanlanan soru bulunmamaktadır. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 18, en yüksek puan ise 90 olup, toplam puanın artması öğrencilerin mesleki uzmanlaşmaya yönelik iyi düzeyde tutum geliştirdiğini göstermektedir. Orijinal ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı 0,97’dir.¹² Araştırmada ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı 0,97 olarak bulunmuştur.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verileri etik kurul onayı ve bireysel onam alındıktan sonra Haziran-Ağustos 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta öğrenim gören 347 hemşirelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada öğrencilerin %77’sine ulaşılmıştır. Araştırmaya hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve gönüllü öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın amacı, içeriği ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, onamları alınmıştır ve veriler Google Forms (Google, USA) aracılığıyla toplanmıştır (<https://forms.gle/C6u1ygK1XhCiSYnn6>).

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Veriler IBM V23 (Şikago, ABD) ve R programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiş, ikili gruplarda normal dağılım göstermeyen verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Üç ve üzeri gruplarda normal dağılıma uymayan verilerin karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları ortalama±standart sapma ve ortanca (minimum-maksimum) şeklinde sunulmuştur. Sonuçların yorumlanmasında önem düzeyi $p < 0,050$ olarak alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma öncesi kurumdan ve Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan izin alınmıştır (tarih: 30 Mayıs 2023 no: 2023.96.05.15) Hemşirelikte Uz-

manlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği’ni geliştiren araştırmacılar tarafından kullanım izni alınmıştır. Araştırma gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüş ve araştırmaya katılan her öğrenciden onam alınmıştır. Araştırma Dünya Tıp Birliği Helsinki Deklarasyonu prensiplerine bağlı kalınarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması $21,01 \pm 2,21$ ve ağırlıklı not ortalamaları $280,72 \pm 89,97$ ’dir. Hemşirelik öğrencilerinin %72,6’sı kadın, %73,2’si Anadolu lisesi mezunu ve %98,3’ü bekârdır. Ayrıca öğrencilerin %60,5’i hemşirelik bölümünü isteyerek seçmiş ve %39,5’i iş imkânının fazla olması sebebi ile hemşireliği tercih etmiştir. Öğrencilerin %63,1’i hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olduğunu bildirmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %75,5’inin hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katılmadığı görülmüştür (Tablo 1). Hemşirelik öğrencilerinin Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği’nden aldığı toplam puan $77,97 \pm 14,5$ ’tir (Tablo 2).

Tablo 3’te hemşirelik öğrencilerinin bazı demografik özellikleri ile Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kadın öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,031$). Bununla birlikte hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin toplam puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,008$). Hemşirelik öğrencilerinin sınıfı, mezun olduğu lise türü, medeni durumu, hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu, mesleği tercih etme nedeni, hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katılma durumu ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($p > 0,050$).

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin uzmanlaşmaya yönelik tutumlarının incelendiği araştırmada, araştırma bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin %75,5’inin hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katılmadığı göze çarp-

TABLO 1: Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=347).

	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca (minimum-maksimum)
Yaşınız	21,01±2,21	21 (18-40)
Ağırlıklı not ortalamanız	280,72±89,97	308 (18-372)
	n	%
Cinsiyetiniz		
Erkek	95	27,4
Kadın	252	72,6
Sınıfınız		
1. sınıf	110	31,7
2. sınıf	77	22,2
3. sınıf	68	19,6
4. sınıf	92	26,5
Mezun olduğunuz lise türü		
Açık lise	3	0,9
Anadolu lisesi	254	73,2
Fen lisesi	32	9,2
Özel lise	19	5,5
Sağlık meslek lisesi	30	8,6
Teknik lise	9	2,6
Medeni durumunuz		
Bekâr	341	98,3
Evli	6	1,7
Hemşirelik bölümünü isteyerek mi seçtiniz?		
Evet	210	60,5
Hayır	36	10,4
Kısmen	101	29,1
Hemşirelik bölümünü okumaktan memnun musunuz?		
Evet	219	63,1
Hayır	26	7,5
Kısmen	102	29,4
Mesleği tercih etme nedeniniz?		
Aile tercihi	24	6,9
İnsanlara yardım için	29	8,4
İş imkânının fazla olması	137	39,5
Kendi isteğimle	127	36,6
Mesleği sevme	25	7,2
Üniversite okumak için	5	1,4
Hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katıldınız mı?		
Evet	85	24,5
Hayır	262	75,5

SS: Standart sapma.

maktadır. Yılmaz ve ark. araştırmasında ise hemşirelik öğrencilerinin %69,4'ü bilimsel faaliyetlere katılmıştır.²¹ Hemşirelikte mesleki kurs, bilimsel faaliyetler vb. yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen etkinliklere katılım uzmanlaşmaya katkı sağlamaktadır.²² Bu durumda bilimsel faaliyetlere katılım, hemşirelik öğrencilerinde uzmanlaşmaya yönelik tu-

tumu artırılabilir. Hemşirelik eğitim müfredatında bilimsel faaliyetlere yer verilmesi ve öğrencilerin bu faaliyetlere katılımlarını teşvik edecek uygulamalar, mesleki uzmanlaşmaya yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olabilir.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik toplam puanı $77,97 \pm 14,5$ olup öğrencilerin uzmanlaşmaya yönelik iyi düzeyde tutuma sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Benzer şekilde Bozkurt ve ark. araştırmasında, hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim yönelik olumlu yönde tutuma sahip olduğunu belirtmiştir.¹¹ Literatürde hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğuna yönelik çalışmalar mevcuttur.^{15,21} Altinkürek ve ark. çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim almak istediklerini ve hemşirelikte uzmanlaşmayı desteklediklerini tespit etmiştir.²³ Alanında uzmanlaşan hem nitelik hem akademik olarak kendini geliştirmiş profesyonel uzman hemşireler, hemşirelik mesleğinin gelişimi için bir fırsattır.²⁴ Bu nedenle, araştırmada hemşirelik öğrencilerinin uzmanlaşmaya yönelik tutumlarının iyi düzeyde olması sevindiricidir.

Araştırmada kadın öğrencilerin hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutumu, erkek öğrencilerden daha yüksektir (Tablo 3). Benzer şekilde Bozkurt ve ark.nın araştırmasında, kadın öğrencilerin lisansüstü eğitim yönelik tutumu erkek öğrencilere göre daha yüksektir.¹¹ Bu çerçevede kadın öğrencilerin mezuniyet sonrası hemşirelikte uzmanlaşmayı daha fazla düşündükleri söylenebilir.

Araştırmada, hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutumu daha yüksektir (Tablo 3). Sümen ve ark. çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını incele-

TABLO 2: Hemşirelik öğrencilerinin Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları (n=347).

Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca (minimum-maksimum)
Toplam puan	77,97±14,5	82 (18-90)

SS: Standart sapma.

TABLO 3: Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği puan ortalamaları (n=347).

Özellikler	Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği			Test İstatistiği	p değeri
	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca (minimum-maksimum)			
Cinsiyetiniz					
Erkek	75,66±15,09	80 (18-90)		13756,5	0,031*
Kadın	78,84±14,2	82,5 (18-90)			
Sınıfınız					
1. sınıf	76,4±15,45	81,5 (18-90)		7,446	0,059**
2. sınıf	80,26±14,77	85 (18-90)			
3. sınıf	76,28±15,21	78 (18-90)			
4. sınıf	79,17±12,23	82 (30-90)			
Mezun olduğunuz lise türü					
Açık lise	83±10,44	88 (71-90)		7,17	0,208**
Anadolu lisesi	77,94±14,1	82 (18-90)			
Fen lisesi	77,44±15,64	82 (27-90)			
Özel lise	81,68±9,84	84 (58-90)			
Sağlık meslek lisesi	80,57±11,81	85 (49-90)			
Teknik lise	62,44±27,57	74 (18-88)			
Medeni durumunuz					
Bekâr	77,9±14,58	82 (18-90)		1195,5	0,477*
Evli	82±8,76	82 (74-90)			
Hemşirelik bölümünü isteyerek mi seçtiniz?					
Evet	78,72±14,61	83 (18-90)		2,351	0,309**
Hayır	75,53±17,62	80,5 (18-90)			
Kısmen	77,28±12,98	80 (34-90)			
Hemşirelik bölümünü okumaktan memnun musunuz?					
Evet	79,64±13,48	83 (18-90)b		9,753	0,008**
Hayır	73,38±19,92	79 (18-90)ab			
Kısmen	75,54±14,56	77,5 (18-90)a			
Mesleği tercih etme nedeniniz?					
Aile tercihi	77,42±13,53	81,5 (30-90)		7,895	0,162**
İnsanlara yardım için	81,79±7,49	85 (68-90)			
İş imkânının fazla olması	77,1±15,79	82 (18-90)			
Kendi isteğimle	78,64±13,47	82 (18-90)			
Mesleği sevmeye	78,72±17,26	83 (27-90)			
Üniversite okumak için	61,4±16,07	50 (49-79)			
Hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katıldınız mı?					
Evet	78,18±14,71	82 (18-90)		11295	0,842*
Hayır	77,9±14,46	82 (18-90)			
Hemşirelik alanında bilimsel yayıncılık var mı?					
Evet	79,8±9,96	78 (68-90)		843	0,957*
Hayır	77,94±14,56	82 (18-90)			

*Mann-Whitney U testi; **Kruskal-Wallis H testi; a-b Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur. SS: Standart sapma.

miş ve hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu tutum sergilediklerini tespit etmiştir.²⁵ Bir başka çalışmada, hemşirelik bölümünde okumaktan memnun olan öğrencilerin hemşirelikte profesyonel tutum düzeyleri-

nin yüksek olduğu görülmüştür.²⁶ Mevcut araştırmalarla benzer şekildeki araştırma sonuçlarına göre hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirdiği ve hemşirelikte profesyonelleşme ve uz-

manlaşmayı desteklediği görülmektedir.^{25,26} Bu durumda, hemşirelik öğrencilerinin bölümü okumaktan memnuniyet duymaları için eğitim gereksinimleri belirlenmeli ve hemşirelik eğitim programı gereksinimlere yönelik yapılandırılmalıdır. Bu çerçevede, hemşirelik mesleğine ve mesleki uzmanlaşmaya yönelik olumlu tutum gösteren öğrencilerin artacağı söylenebilir.

Hemşirelik öğrencilerinin sınıfı, mezun olduğu lise türü, medeni durumu, hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu, mesleği tercih etme nedeni, hemşirelik alanında bilimsel faaliyetlere katılma durumu ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($p>0,050$) (Tablo 3). Benzer şekilde Yılmaz ve ark.nın araştırmasında, hemşirelik öğrencilerinin sınıfı, mezun olduğu okul, mesleki bilimsel faaliyetlere katılım durumu ile lisansüstü eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.²¹

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sınırlılığı tek bir kurumdaki hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bir başka sınırlılığı ise hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik toplanan verilerin öğrencilerin öz değerlendirmeleri ile sınırlı olmasıdır. Gelecekte farklı örneklem ile benzer çalışmalar yürütülebilir.

SONUÇ

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin mesleki uzmanlaşmaya yönelik iyi düzeyde tutuma sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra kadın öğrencilerin ve

hemşirelik bölümünü okumaktan memnun olan öğrencilerin hemşirelikte uzmanlaşmaya yönelik tutumları diğer öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda:

- Araştırma bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir, farklı örneklem ile benzer araştırmalar gerçekleştirilmesi,
- Hemşirelik eğitim müfredatında mesleki uzmanlaşma ve önemine yer verilmesi,
- Hemşirelik öğrencileri ve mezun hemşirelerin katılımı ile mesleki kurs, sempozyum, kongre vb. bilimsel etkinliklerin düzenlenmesi
- Hemşirelik öğrencileri ve mezun hemşirelere lisansüstü eğitim programları tanıtılarak mesleki yönde uzmanlaşmalarının teşvik edilmesi önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Mohr LD, Coke LA. Distinguishing the clinical nurse specialist from other graduate nursing roles. *Clin Nurse Spec.* 2018;32(3):139-51 PMID: 29621109. [Crossref] [PubMed]
2. Başlı M, Metin T. Hemşirelikte önemli bir kavram: hemşirelikte uzmanlık ve ülkemizdeki mevcut durumu [An important concept in nursing: expertise in nursing and the current status in Turkey]. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Genel Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2022;4(2):187-96. [Crossref]
3. Türk Dil Kurumu [İnternet]. Türk Dil Kurumu Sözlükleri ©2022 [Erişim tarihi: 15 Ağustos 2023]. Erişim linki: [Link]
4. International Council of Nurses (ICN). ICN framework of competencies for the nurse specialist. Geneva, Switzerland: ICN; 2009. [Link]
5. Decock N, Friganovic A, Kurtovic B, Oomen B, Crombez P, Willems C. Tem- per the specialist nurses heterogeneity in the interest of quality practice and mobility-18 eu countries study. *Healthcare (Basel).* 2022;10(3):435. [Crossref] [PubMed] [PMC]
6. Resmî Gazete (08.03.2010, Sayı: 27515) sayılı Hemşirelik Yönetmeliği; 2010. [Erişim tarihi: 11 Mayıs 2024]. Erişim linki: [Link]
7. Kırıkkaleli Z, Şahin N. Geçmişten bugüne yurtdışındaki hemşirelik eğitimi [Nursing education abroad: past to present]. *Journal of Academic Research in Nursing* 2019;5(1):67-72. [Crossref]
8. Ünsal A. Lisansüstü eğitimlere ilişkin yapılan eğitimin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyleri üzerine etkisi [The impact of training regarding the postgraduate education on nurse students level of knowledge]. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi.* 2010;5(15):45-57. [Link]

9. Ergöl Ş. Türkiye'de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi [Nursing education in higher education in Turkey]. *Journal of Higher Education and Science*. 2011;1(3):152-5. [Link]
10. Ardahan M, Özsoy S. Türkiye'de hemşirelik araştırmalarındaki eğilimler: yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir çalışma [Nursing research trends in Turkey: a study on postgraduate and doctorate theses]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*. 2015;4(4):516-34. [Link]
11. Bozkurt ÖD, Kazankaya F, Demröl A, Karakaş G, Pekşen H. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik düşünce ve tutumları [Nursing students thoughts and attitudes towards postgraduate education]. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*. 2022;8(2):72-82. [Link]
12. Saatçi G. Hemşirelikte Uzmanlaşmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi [Yüksek lisans tezi]. Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi; 2022. [Erişim tarihi: 11 Mayıs 2024]. Erişim linki: [Link]
13. Dikmen M, Ulupınar S. Farklı ülkelerdeki hemşirelikte doktora programlarının karşılaştırılması [Comparison of doctorate programs in nursing among different countries]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşire Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2022;15(2): 207-18. [Crossref]
14. Cuevas-Santos C. Nursing Specialities and professional practice: current situation and future perspectives. *Enferm Clin (Engl Ed)*. 2019;29(6):357-64. English, Spanish. [Crossref] [PubMed]
15. Satır G, Murat M. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi [Determination of nursing students attitudes towards graduate education: a private university sample]. *Vakıf Üniversitesi Örneği EGEHFD*. 2021;37(1):59-67. [Link]
16. Atalan A, Dönmez CÇ, Ayaz Atalan Y. Yüksek-eğitilmiş uzman hemşire istihdamı ile acil servis kalitesinin yükseltilmesi için simülasyon uygulaması: Türkiye Sağlık Sistemi [Implementation of simulation to increase emergency department service quality with high educated specialist nurses employment: Turkish Health System]. *Marmara Fen Bilim Dergisi*. 2018;30(4):318-38. [Crossref]
17. Hallinan CM, Hegarty KL. Advanced training for primary care and general practice nurses: enablers and outcomes of postgraduate education. *Aust J Prim Health*. 2016;22(2):113-22. [Crossref] [PubMed]
18. Baxter R, Edvardsson D. Impact of a critical care postgraduate certificate course on nurses' self-reported competence and confidence: a quasi-experimental study. *Nurse Educ Today*. 2018;65:156-61. [Crossref] [PubMed]
19. Yelekçi E, Koca Kutlu A. Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin profesyonel değerlerinin almayanlarla karşılaştırılması [Comparison of values the professional of nurses who are and do not take graduate education]. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi* 2020;2(7):261-70. [Crossref]
20. Kavurmacı M, Tan M, Arıkan D, Yıldız İ. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime ve kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi [Determination of nursing students views on graduate education and career planning]. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*. 2021;24(2):192-201. [Crossref]
21. Yılmaz D, Uzelli Yılmaz D, Güney BG, Kutlu M. Hemşirelik öğrencilerinin araştırma, gelişmelere ve lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve tutumları [Awareness and attitudes of nursing students on research, advancements and postgraduate education]. *Black Sea Journal of Health Science*. 2023;6(3):360-9. [Crossref]
22. Şenyuva E. Hemşirelikte yaşam boyu öğrenme: algılar ve gerçekler [Lifelong learning in nursing: perceptions and realities]. *Florence Nightingale Hemşire Dergisi*. 2013;21(1):69-75. [Link]
23. Altinkök ŞZ, Gençbaş D, Çiçek H, Bebiş H, Özdemir S. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği tercih etme durumları ile mesleki kariyer planları arasındaki ilişkisinin belirlenmesi [Determination of the relationship between the nursing students status choice of profession and the professional career plans]. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*. 2017;6(2):74-82. [Link]
24. Dury C, Hall C, Danan JL, Mondoux J, Aguiar Barbieri-Figueiredo MC, Costa MA, et al. Specialist nurse in Europe: education, regulation and role. *Int Nurs Rev*. 2014;61(4):454-62. [Crossref] [PubMed]
25. Sümen A, Teskereci G, Aksoy S, Ergen Z, Ala M, Üzüm F. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin imajına yönelik algılarının ve tutumlarının incelenmesi [Examining perceptions and attitudes of nursing students regarding their image of nursing profession]. *Ordu Üniversitesi Hemşire Çalışmaları Dergisi*. 2022;5(1):75-83. [Crossref]
26. Ak B, Cerit B, Dikmen Y, Erol F. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumları ve etkileyen faktörler [Professional attitudes of the nursing students and associated factors]. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2018;27(4):232-42. [Link]